

Overzicht reacties consultatie accountancy

Inhoudsopgave

Achtergrond

Thema 1: Onafhankelijkheid van de accountant

- Samenloop tussen de controle van de jaarrekening en overige dienstverlening
- Zakelijke relaties en sponsoring
- Verplichte roulatie en *joint audits*
- De selectie en aansturing van de externe accountant

Thema 2: Informatievoorziening

- Vergroten transparantie over kwaliteit
- Vergroten transparantie over onafhankelijkheid
- Informatiebehoefte van de gebruiker
 - *Informatie over het controleproces*
 - *Een frequenter gebruik van toelichtende paragrafen*
 - *Rapportering over bevindingen van de accountant aan de raad van commissarissen en de doorvertaling naar het verslag van de raad van commissarissen*
 - *Verbetering informatie in het directieverslag en controle daarop door de accountant*

Thema 3: Europese harmonisatie en toezicht

Achtergrond

De consultatie accountancy is tot stand gekomen in overleg met de AFM en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en is gericht op een drietal thema's: onafhankelijkheid van de accountant, informatievoorziening, en Europese harmonisatie en toezicht. De consultatie heeft in totaal 43 reacties opgeleverd.¹ Naast reacties van diverse belanghebbende organisaties (Eumedion, VEB, VNO-NCW/MKB-Nederland, Verbond van Verzekeraars, VEUO) zijn reacties ontvangen van de grootste vier accountantsorganisaties in Nederland (Deloitte, Ernst & Young, KPMG en PwC), van meerdere andere accountantsorganisaties en individuele accountants al dan niet in georganiseerd verband (waaronder SRA, Ledengroepbestuur Accountants in business NBA en Limperg-overleg), van diverse grotere ondernemingen, van een viertal universiteiten (Erasmus Universiteit Rotterdam, Nyenrode Business Universiteit, Universiteit Maastricht en Vrije Universiteit Amsterdam), van de toezichthouder AFM en van enkele overige belanghebbenden. Bij de weergave

¹ De openbare consultatiereacties zijn raadpleegbaar via:
http://internetconsultatie.nl/consultatiedocument_accountancy/reacties

van de ontvangen reacties worden waar nodig de verschillende belangengroepen onderscheiden (met 'ondernemingen' worden in dit verband de opstellers van jaarrekeningen bedoeld) en waar relevant en mogelijk (niet alle reacties zijn openbaar) worden individuele reacties aangehaald.

Thema 1: Onafhankelijkheid van de accountant

Onafhankelijkheid van externe accountants is één van de steunpilaren van de externe accountantsfunctie. Het maatschappelijk verkeer wil een onafhankelijk oordeel horen over de kwaliteit van de jaarlijkse financiële verslaggeving van ondernemingen. Dit oordeel moet afkomstig zijn van een onafhankelijke deskundige, de externe accountant. Relaties met cliënten, bijvoorbeeld het houden van financiële en zakelijke belangen, kunnen een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant. Verschillende vormen van dienstverlening die de externe accountant naast de wettelijke controle verricht kunnen risico's met betrekking tot de onafhankelijkheid met zich meebrengen. Een ander aspect dat de onafhankelijkheid van de accountant kan beïnvloeden is door wie hij wordt benoemd en aangestuurd.

Alle respondenten zijn het er over eens dat het maatschappelijk verkeer niet is overtuigd van de onafhankelijkheid van de accountant vandaag de dag. Accountants zelf wijzen erop dat het dichten van deze vertrouwens kloof niet per se moet gebeuren door meer regelgeving, maar door een versterking van de naleving van bestaande regelgeving. Ook wordt er voor gewaarschuwd dat de gedane voorstellen niet moeten gaan leiden tot schijnzekerheid. Ook vanuit ondernemingen wordt aangegeven dat het dichten van de vertrouwens kloof meer een zaak is van cultuur dan van regelgeving. Daar waar accountants en ondernemingen de vertrouwens kloof vooral wijten aan de maatschappelijke perceptie, wordt er vanuit andere kanten op gewezen dat de accountancy de afgelopen decennia ook wel is vercommercialiseerd: beloning is een deel van de winst van de organisatie en daarmee heeft de accountant zo mogelijk belang bij een softe opstelling tijdens de controle om zoveel mogelijk (winstgevende) adviesdiensten binnen te halen. Volgens Eumedion heeft het er vaak veel van weg dat accountants zich meer vereenzelvigen met het bestuur van de onderneming dan met de beleggers en andere gebruikers van de verslaggeving. De VEB wijst erop dat de bestaande waarborgen onvoldoende vertrouwen geven aan de gebruiker van de jaarrekening dat deze afdoende zijn. Al met al vindt de noodzaak voor het versterken van de bestaande

onafhankelijkheidswaarborgen voldoende bevestiging in de ontvangen consultatiereacties.

Samenloop tussen de controle van de jaarrekening en overige dienstverlening

De voorstellen van de Europese Commissie bevatten een aantal maatregelen om de onafhankelijkheid van de accountant te versterken. Het gaat hierbij onder meer om een (vrijwel volledig) verbod op het leveren van niet-controlediensten aan wettelijke controlecliënten: niet-controlediensten zijn niet toegestaan, met uitzondering van een aantal in de betreffende ontwerpverordening gespecificeerde aan de wettelijke controle gerelateerde diensten, die zijn toegestaan tot een plafond van 10% van de totale omzet bij dezelfde controlecliënt, en van een aantal in de ontwerpverordening gespecificeerde niet-controlediensten, die alleen zijn toegestaan met voorafgaande goedkeuring van de toezichthouder of de auditcommissie van de betreffende onderneming. Hierbij geldt voor de allergrootste accountantsorganisaties een totaalverbod op het verlenen van niet-controlediensten.

Alle consultatiereacties wijzen erop dat het passend is een onderscheid te maken tussen aan controle gerelateerde diensten en overige dienstverlening bij de vraag welke diensten een accountantsorganisatie mag leveren bij een OOB naast de wettelijke controle. Slecht een enkeling oppert dat accountants zich uitsluitend met controlewerkzaamheden moeten gaan bezighouden en dat er een onderscheid moet komen tussen organisaties die slechts de wettelijk aan de accountant toegewezen diensten verrichten en organisaties die slechts de overige diensten verrichten.

De AFM beveelt aan de diensten die accountantsorganisaties verlenen te onderscheiden in twee hoofdcategorieën: 1) diensten gericht op het verstrekken van zekerheid over de door de controlecliënt verstrekte informatie ten behoeve van externe gebruikers van deze informatie en 2) diensten ten behoeve van de controlecliënt zelf. Diensten uit de eerste categorie, die gelijktijdig met de wettelijke controle worden verricht, zijn doorgaans gerelateerd aan die controle en vormen volgens de AFM zelden een bedreiging voor de onafhankelijkheid. De AFM ziet daarom geen noodzaak om de verlening van deze diensten te beperken tot een bepaald percentage van de omzet bij dezelfde controlecliënt. In het door de AFM gemaakte onderscheid kan een overeenkomst worden gezien met het door accountants gemaakte onderscheid tussen *assurance* en *non assurance*. Een ‘*assurance-opdracht*’

wordt wel gedefinieerd als een opdracht waarbij de accountant een conclusie formuleert die is bedoeld om het vertrouwen van de beoogde gebruiker met betrekking tot het object van onderzoek te versterken. Deze ‘*assurance* diensten’ zouden geen bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant, omdat deze in het verlengde liggen van zijn taak als controleur van de jaarrekening en de accountant bij het uitvoeren van deze diensten niet in een positie komt dat hij zijn eigen werkzaamheden controleert of besluiten neemt voor zijn cliënt. Hieraan wordt door accountants en ondernemingen toegevoegd dat aan controle gerelateerde diensten ook kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de audit en in dat geval ook het meest efficiënt kunnen worden verleend door de controlerend accountant.

De vraag of er een maximum moet worden gesteld aan het percentage van de aan controle gerelateerde dienstverlening, respectievelijk overige dienstverlening ten opzichte van de omzet uit de wettelijke controle leidt bij de meeste respondenten tot weinig enthousiasme. Het stellen van percentages wordt gezien als arbitrair en weinig principieel. Daarbij wordt gewaarschuwd voor verschuivingsgevaar en allerhande noodzakelijk controlemaatregelen. De meeste respondenten lijken in ieder geval geen percentage te willen stellen aan de verlening van aan de controle gerelateerde diensten. Een enkeling doet nog de suggestie van een percentage van 50% ten opzichte van de omzet voor de wettelijke controle. Wat betreft de overige diensten lopen de meningen wat uiteen. Door respondenten genoemde percentages variëren van 0% tot 10% en 30%. Vooral vanuit accountants en ondernemingen wordt erop gewezen dat de beperking naar de aard van de diensten belangrijker is dan een puur kwantitatieve beperking en wordt er meer belang gehecht aan een rol voor de auditcommissie die *non assurance* diensten vooraf moet goedkeuren. Volgens de AFM vergroten de diensten uit de door haar aangegeven tweede categorie het risico op zelftoetsing, eigenbelang, belangenverstremgeling, vertrouwdsheid en/of intimidatie. De AFM acht het dan ook gepast dat de Europese Commissie voorstelt om deze diensten naast het verrichten van de wettelijke controle in beginsel geheel te verbieden. Ook Eumedion en de VEB hebben hierin een duidelijk standpunt: dienstverlening van accountants moet zijn gericht op het verschaffen van zekerheid aan de gebruikers over de jaarrekening, jaarverslag en andere informatie van de uitgevende instelling en overige diensten moeten in het geheel niet worden verschaft. De VEB voegt hier nog aan toe dat door het gebruik van standaard uurtarieven de commerciële prikkel van het verkopen van winstgevend nevenactiviteiten grotendeels kan worden voorkomen.

Ook over het toepassen van lijsten met respectievelijk toegestane, verboden en overige diensten zijn respondenten niet onverdeeld enthousiast. Er wordt door meerdere respondenten op gewezen dat dergelijke lijsten altijd weer onvolledig blijken te zijn en dat de toepassing ervan kan leiden tot veel discussies tussen accountants, ondernemingen en toezichthouders. Uit de reacties blijkt in ieder geval dat het lastig is om alle dienstverlening van accountants op eenduidige wijze te definiëren en vervolgens te categoriseren. Zo wordt er door verschillende respondenten op gewezen dat de Belastingdienst in het kader van 'horizontaal toezicht' convenanten sluit met OOB's en dat daarmee wordt gesteund op het werk van accountants op basis van gerechtvaardigd vertrouwen. Niet duidelijk is bijvoorbeeld in hoeverre deze dienstverlening van accountants valt onder de in de voorstellen van de Europese Commissie aan de wettelijke controle gerelateerde "verstrekking van certificering inzake de naleving van belastingvoorschriften" of onder de niet toegestane "diensten inzake belastingadvies".

Veel respondenten pleiten dan ook voor een *principle based* benadering waarmee het beste kan worden ingespeeld op specifieke situaties en waarbij het publieke belang bepaalt welke overige dienstverlening verboden dan wel is toegestaan. Ook wordt door meerdere respondenten benadrukt dat zoveel mogelijk moet worden aangehaakt bij Europese en/of mondiale regelgeving. De AFM geeft aan zich te kunnen vinden in de wijze waarop controle gerelateerde diensten en overige diensten zijn gecategoriseerd in de voorstellen van de Europese Commissie. Door andere respondenten wordt ook wel verwezen naar de internationale definitie van controleopdrachten, beoordelingsopdrachten, *assurance*-opdrachten en aan *assurance* verwante opdrachten die wordt gehanteerd door de IFAC en naar de begrippenlijst van de IAASB.

In de voorstellen van de Europese Commissie blijft een beperkt aantal niet-controlediensten toegestaan na goedkeuring door de auditcommissie of na goedkeuring door de toezichthouder. De AFM toont zich voorstander van een situatie waarin uitzonderingen op het algemene verbod worden voorgelegd aan de auditcommissie die kan beoordelen over de onafhankelijkheid van de accountantsorganisatie. Ook de meeste andere respondenten wijzen de auditcommissie aan als orgaan dat de beslissing moet nemen over het verlenen van toelaatbare overige diensten aan een controlecliënt in een specifiek geval. Eumedion voegt hieraan toe dat hierover verantwoording zou moeten worden afgelegd in het verslag van de raad van commissarissen en dat het beleid ten aanzien van het goedkeuren van diensten vooraf openbaar moet worden

gemaakt bijvoorbeeld op de website van de onderneming. De VEB benadrukt dat alleen zeer nauw aan de controle gerelateerde diensten moeten zijn toegestaan en dat bij twijfel de aandeelhoudersvergadering zou moeten beslissen. Vrijwel niemand ziet hier een rol weggelegd voor de publieke toezichthouder. Dit met het oog op de onafhankelijkheid van de toezichthouder en het gescheiden houden van regelgeving en toezicht.

De meeste respondenten zijn van mening dat onafhankelijkheidswaarborgen proportioneel moeten worden toegepast en gezien het maatschappelijk belang voor OOB's stringenter zouden moeten zijn dan voor niet-OOB's. Zo pleit de SRA ten aanzien het MKB-segment voor handhaving van de huidige regelgeving en ook VNO-NCW/MKB-Nederland ziet geen enkele aanleiding om niet-OOB's met meer of strengere regelgeving te belasten dan op dit moment van toepassing.

Zakelijke relaties en sponsoring

De ontwerpverordening van de Europese Commissie bevat een expliciet verbod op het ontvangen van geld, geschenken of gunsten van personen met wie de externe accountant of de accountantsorganisatie een contractuele relatie heeft. In het rapport 'Prikkel voor kwaliteit accountantscontrole' van 5 oktober 2011 heeft de AFM geconstateerd dat accountants(organisaties) ook geld, giften en gunsten verstrekken aan controlecliënten, bijvoorbeeld in het kader van sponsoring, marketing en relatiebeheer.

Vrijwel alle respondenten zijn van mening, dat zakelijke relaties tussen accountantsorganisaties en hun OOB-controlecliënten toelaatbaar zijn, mits deze passen binnen de gewone bedrijfsuitoefening en geen bedreiging van niet te verwaarlozen betekenis vormen voor de onafhankelijkheid. Een aantal specifieke relaties wordt door meerdere respondenten al gauw als ontoelaatbaar beschouwd. Het gaat dan om zakelijke leningen, autolease, huur en verzekeringen. Ook pleiten meerdere partijen in dit kader voor de nodige transparantie bijvoorbeeld door vermelding van de omvang van de relaties in de jaarrekeningen van de accountantsorganisatie en de controlecliënt.

De meeste respondenten staan daarentegen sceptisch tegenover het sponsoren van OOB-controlecliënten, al was het maar omdat hierdoor een schijn van betrokkenheid en het zich identificeren met de OOB-controlecliënt ontstaat. Zo geeft KPMG onomwonden aan dat accountantsorganisaties hun OOB-controlecliënten niet mogen sponsoren, maar dat bij een eventueel verbod wel

een eenduidige definitie noodzakelijk is om het onderscheid tussen zakelijke relatie en sponsorrelatie duidelijk te maken.

Als het gaat om de te treffen waarborgen verwijzen vooral accountants naar de bestaande Verordening gedragscode accountants (VGC) en de Nadere voorschriften onafhankelijkheid accountant (NVO). Ernst&Young geeft specifiek aan dat accountantsorganisaties voor het aangaan van dit soort relaties beleidsregels moeten ontwikkelen, waaronder een consultatie- en goedkeuringsprotocol, en dat over zakelijke relaties en sponsoring met de auditcommissie/raad van commissarissen moet worden gecommuniceerd. Ook ondernemingen geven aan, dat in geval van twijfel het oordeel moet worden gelaten aan de auditcommissie en dat hierover transparantie moet worden betracht. Eumedion geeft aan, dat zakelijke relaties met of sponsoring van controlecliënten bij hoge uitzondering mogelijk zouden moeten zijn en dat het toezichthoudend orgaan en/of de commissie publiek belang in de zin van de conceptcode accountantsorganisaties in voorkomend geval zou moeten beoordelen of een uitzondering passend is. De VEB geeft aan dat het oordeel niet bij de accountant moet liggen, maar bij het orgaan dat de accountant benoemt en bij OOB's is dit in het algemeen de algemene aandeelhoudersvergadering.

De meeste respondenten zijn van mening dat er in beginsel geen onderscheid is tussen OOB-controlecliënten en niet-OOB-controlecliënten op het gebied van het aangaan van zakelijke relaties en sponsorrelaties met betrekking tot de onafhankelijkheid. Opvallend is overigens wel dat de een hierbij aangeeft dat onafhankelijkheid in schijn bij een niet-OOB minder zwaar weegt dan bij een OOB, terwijl een ander aangeeft dat bij kleinere organisaties de toezichtstructuren minder adequaat zijn en de risico's op belangenverstremgeling mede daardoor groter.

Verplichte roulatie en joint audits

Met de voorstellen van de Europese Commissie wordt een verplichte roulatie van accountantsorganisaties bij OOB-controlecliënten geïntroduceerd. Hierbij is de maximale loopduur van een opdracht voor de wettelijke controle negen jaar wanneer sprake is van een zogenaamde *joint audit* door twee accountants(kantoren) en anders zes jaar. Wat de *joint audit* betreft volgt uit de ontwerpverordening dat lidstaten mogen besluiten dat in bepaalde gevallen een minimum aantal accountants(organisaties) moet worden benoemd voor de controle van een OOB.

Vrijwel alle respondenten achten een kantoorroulatie niet noodzakelijk. Enkel Nyenrode Business Universiteit en de VEB scharen zich in hun reacties achter deze maatregel. Nyenrode geeft hierbij aan dat uit onderzoek is gebleken dat een langere termijn alvorens over te gaan tot roulatie de voorkeur geniet en stelt daarnaast de vraag of een kantoor na het aflopen van de controletermijn wel direct adviesdiensten zou mogen uitvoeren bij dezelfde onderneming.

In veel reacties worden vooral de nodige nadelen van een verplichte kantoorroulatie genoemd waarbij wordt gewaarschuwd voor een negatieve invloed op de kwaliteit van de controle. Zo zou een gedwongen kantoorroulatie ontijdig en daarmee schadelijk kunnen zijn bijvoorbeeld ten tijde van een economische recessie, reorganisatie of overname. De ervaring van een controlerend accountant zou met name dan van belang zijn. Ook wordt gewezen op een verwachte kostenstijging voor het bedrijfsleven. Daarnaast zou de bereidheid worden beperkt tot investeren in de controle bij complexe organisaties vanwege de vooraf bekende zeer beperkte terugverdientijd. Verder wordt gewezen op het verhoogde risico van onzekerheid en het niet ontdekken van onjuistheden in de eerste pakweg twee jaar van het controlemandaat, omdat het nieuwe kantoor dan nog niet vertrouwd is met alle bijzonderheden van de betreffende onderneming.

De SRA geeft nog aan dat met deze maatregel de (door ondernemingen) gepercipieerde deskundigheid van de grote kantoren en het daardoor ontstane oligopolie niet wordt opgelost. VNO-NCW/MKB-Nederland wijst erop dat een verplichte kantoorroulatie, waarbij het 'zittende' kantoor zijn diensten gedurende een bepaalde periode niet mag aanbieden, in feite leidt tot een vermindering van het aantal accountantsorganisaties waaruit een onderneming kan kiezen. Ledengroepbestuur Accountants in business NBA geeft nog aan dat het in de praktijk blijkt voor te komen dat wanneer een cliënt overstapt naar een ander kantoor, het controleteam ook overstapt van het ene naar het andere accountantskantoor.

Enkele respondenten geven aan dat in aanvulling op de bestaande verplichte roulatie van externe accountants een kantoorroulatie niet noodzakelijk is en volgens vijf middelgrote kantoren zou dit zelfs niet werkbaar zijn. Daarnaast wijzen meerdere respondenten op de wenselijkheid van een periodieke heroverweging van de accountant door de auditcommissie van de raad van commissarissen. Dit sluit aan bij de reactie van Eumedion, die aangeeft dat een periodieke verplichte aanbesteding van de controleopdracht waaraan ook

de huidige controlerende accountantsorganisatie kan deelnemen, te prefereren valt. Ook de AFM geeft aan dat de risico's van vertrouwdsheid of vertrouwen kunnen worden gemitigeerd door een prominente evaluerende rol van de auditcommissie en een verplichte periodieke aanbesteding van de controleopdracht. PwC geeft in dit verband aan dat de toezichthouder wettelijk verplicht zou moeten worden om onderzoeksrapporten per accountantsorganisatie openbaar te maken. Dit laatste zou een effectievere maatregel zijn ter bevordering van de kwaliteit.

Vooraf Eumedion en de VEB lijken uitgesproken voorstander te zijn van een verplichte periodieke aanbesteding van de accountantscontrole voor OOB-controlecliënten. Eumedion acht een aanbesteding elke zes jaar opportuun waarbij ook het 'zittende' kantoor kan meedingen. Volgens de VEB zou een aanbesteding elke vier jaar moeten plaatsvinden waarbij het contract met het 'zittende' kantoor eenmaal met vier jaar mag worden verlengd. De aanbesteding zou volgens de VEB overigens moeten geschieden door de auditcommissie, waarbij de aandeelhoudersvergadering als benoemend orgaan inzage krijgt in de gevolgde procedure. De meeste andere respondenten zijn van mening dat een aanbesteding van de accountantscontrole eerder een vrije keuze moet zijn van een onderneming. Zo schrijft de Nederlandse Code Corporate Governance voor dat het bestuur en de auditcommissie elke vier jaar een grondige beoordeling van het functioneren van de externe accountant maken waarbij de belangrijkste conclusies worden gedeeld met de algemene vergadering van aandeelhouders. KPMG toont zich in dit kader voorstander van een actievere en uitgebreidere rapportage door de raad van commissarissen aan de aandeelhouders over dit proces, zodat marktwerking wordt geborgd en transparant verslag wordt gedaan van de accountantskeuze waarbij kwaliteit een belangrijke rol zou moeten spelen. Andere respondenten, waaronder de SRA en het Limperg-overleg, wijzen erop dat een verplichte aanbesteding vooral zal leiden tot een neerwaartse druk op de tariefstelling waardoor de kwaliteit van de controle niet zal toenemen. Een respondent voorziet dat de verplichte aanbesteding enkel leidt "tot een rondtrekkend circus van de ene Big 4 naar de andere Big 4".

Vrijwel niemand spreekt zich uit voor het verplichten van *joint audits* voor de controle van OOB's. Enkel een vijftal middelgrote accountantsorganisaties is van mening dat een verplichte *joint audit* bij OOB's met de mogelijkheid om de betrokken kantoren op verschillende momenten te wisselen een aanzienlijk betere waarborg biedt voor de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controle dan een verplichte kantoorroolatie. Volgens de betreffende kantoren wordt door het verplicht betrekken van minimaal één niet Big 4-kantoor bij de

controle van een OOB, de marktwerking bevordert en ontstaat er geleidelijk een verbreding van de keuzemogelijkheden voor OOB's.

Respondenten voeren meerdere nadelen aan van een verplichte *joint audit*. De AFM wijst erop dat in de praktijk taken en werkzaamheden zullen worden verdeeld, waardoor geen van beide partijen meer het volledige overzicht heeft en geen van de partijen de volledige verantwoordelijkheid draagt voor de kwaliteitsbeheersing van de gehele controle. De meeste respondenten hebben de verwachting dat, mede gelet op het verhoogde risico van gaten in het controleproces als gevolg van coördinatieproblemen tussen de betrokken accountantsorganisaties, *joint audits* niet leiden tot een verbetering van de kwaliteit van de controle, maar eerder tot een stijging van de kosten en daarmee tot een stijging van de lasten voor het bedrijfsleven. Door KPMG wordt erop gewezen dat het aantal *joint audits* de laatste jaren is gedaald vooral, omdat de effectiviteit en efficiency niet is aangetoond en PwC voegt nog toe dat in Denemarken de verplichting tot *joint audits* in het recente verleden is afgeschaft. Volgens respondenten bestaat er dan ook geen objectief aantoonbare reden waarom in geval van een *joint audit* de voorgestelde verplichte kantoorrotatie pas na een langere periode zou moeten plaatsvinden dan wanneer er geen sprake is van een *joint audit*. Volgens de meeste respondenten zouden *joint audits* overigens ook niet door regelgeving verhinderd moeten worden.

Op de vraag voor welke periode een accountantsorganisatie bij OOB-controlecliënten telkens moet worden benoemd binnen de maximale termijn van aanbesteding lopen de meningen uiteen. De AFM acht het in het belang van de kwaliteit van de accountantscontrole dat de duur van de relatie tussen de accountantsorganisatie en de OOB-controlecliënt niet zodanig lang wordt dat die de onafhankelijkheid van de accountantsorganisatie bedreigt. Een totale gecombineerde opdrachtperiode van maximaal zes jaar lijkt daarom redelijk. De AFM is echter vooralsnog niet overtuigd van de noodzaak om de totale opdrachtperiode te allen tijde te beperken tot maximaal zes jaar: "Vanuit het oogpunt van het maatschappelijk verkeer kan het zinvol zijn een meer langdurige betrokkenheid na te streven van de kwalitatief beste accountantsorganisatie, zeker als alternatieven niet voorhanden zijn en een open aanbesteding en kritische beoordeling heeft plaatsgevonden". Andere respondenten noemen verschillende opties zoals: geen termijn, minimumtermijn van één controlecyclus ofwel één jaar, minimumtermijn van benoeming gelijk aan de termijn van de aanbesteding om het terugverdienen van de gemaakte kosten voor de aanbesteding mogelijk te maken, een termijn

van drie tot vier jaar om voldoende tijd te hebben om de business van de controlecliënt te doorgronden met het oog op een goede controle of in het algemeen een benoemingstermijn van de helft van de maximale termijn met een verlengingsmogelijkheid.

De meeste respondenten geven aan, dat de bestaande roulatietermijn van externe accountants bij OOB-controlecliënten van zeven jaar voldoet. Een paar respondenten geven in overweging om deze termijn terug te schroeven naar vijf jaar en weer anderen geven aan dat moet worden aangesloten bij een termijn in internationaal verband. Zo oppert Eumedion, dat als er een verplichte aanbesteding komt iedere zes jaar, het logisch is om ook de termijn van de partnerroulatie naar zes jaar te brengen. Wat betreft de wenselijkheid van een verplichte roulatietermijn voor externe accountants bij niet-OOB-controlecliënten lopen de meningen uiteen. Meerdere respondenten achten de huidige regelgeving op dit terrein adequaat, respondenten uit de wetenschap zien op dit punt geen noodzaak voor het maken van een onderscheid tussen OOB en niet-OOB, anderen benadrukken dat maatregelen proportioneel moeten zijn in verhouding tot het te dienen publieke belang en dat de groep van niet-OOB's te groot en te divers is om een vuistregel aan te kunnen geven en enkele accountantsorganisaties (zowel Big 4 als niet-Big 4) noemen een concrete roulatietermijn van tien jaar.

De selectie en aansturing van de externe accountant

De ontwerpverordening van de Europese Commissie vergroot de rol van de auditcommissie en stelt hogere (wettelijke) eisen aan diens onafhankelijkheid, deskundigheid en betrokkenheid bij de OOB. Zo is de auditcommissie verantwoordelijk voor de aanbestedingsprocedure van de controleopdracht aan een accountantsorganisatie, monitort zij het werk van de accountantsorganisatie die de wettelijke controle verricht en kan zij toestemming geven voor het verrichten van bepaalde overige diensten. Daarnaast is in de voorstellen van de Europese Commissie neergelegd dat in het geval van een kredietinstelling of verzekeringsonderneming het voorstel voor de beoogde accountantsorganisatie wordt ingediend bij de toezichthouder die hier vervolgens een veto over kan uitspreken.

De meeste respondenten geven aan dat het in de Nederlandse Corporate Governance Code opgenomen model waarbij de (auditcommissies van) raden van commissarissen meer het voortouw nemen in de relatie met de accountant nu niet zozeer onvoldoende tot uiting komt als wel dat de uitwerking hiervan

in de praktijk nog beter kan. Door een aantal respondenten wordt aangegeven, dat dit samenhangt met de wijze waarop de leden van auditcommissies/raden van commissarissen hun taak opvatten en de kwaliteit en bemensing van de auditcommissie. Ook worden in dit kader genoemd de dominante rol van de CFO en de informatiekloof tussen leden van de auditcommissie en de leden van de raad van bestuur. De VEB wijst er in dit verband op dat zij van commissarissen een proactieve houding verwacht op het moment dat een kennisachterstand wordt geconstateerd of tegenwerking vanuit de raad van bestuur wordt ervaren. In dergelijke gevallen moeten zij zo vaak als zij dat nodig achten voor een adequate invulling van hun taken externe opleidingen volgen, extern advies inwinnen of met functionarissen van de interne financiële afdeling van gedachten kunnen wisselen.

Een groot aantal respondenten geeft aan zich te kunnen vinden in de strekking van het door de NBA gepubliceerde adviesrapport 'De raad van commissarissen als opdrachtgever van de accountant'. Volgens Eumedion zou aan de sturende rol van de auditcommissie nog meer invulling kunnen worden gegeven door de in het adviesrapport opgenomen aanbevelingen in wetgeving en beroepsregelgeving te implementeren. Daarnaast is Eumedion van mening dat de raad van commissarissen over het opdrachtgeverschap, het proces van de accountantscontrole en haar overige taken op het terrein van verslaggeving en risicobeheersing goed verantwoording dient af te leggen in het verslag van de raad van commissarissen als onderdeel van het jaarverslag. En dient het bestuur of de raad van commissarissen de hoofdpunten uit het verslag van de accountant (*management letter*) in het jaarverslag te bespreken en aan te geven op welke wijze men gevolg heeft gegeven aan de *management letter*. Ook de VEB staat achter het doel van de voorgestelde maatregelen in het adviesrapport: "...de accountant heeft direct contact met de auditcommissie en wordt minder vatbaar voor de druk vanuit het bestuur". Wel wordt door enkele accountants(organisaties) benadrukt dat de auditcommissie zich niet met de inhoud van de controle zou moeten bemoeien: het controleplan zou wel met de raad van commissarissen kunnen worden gedeeld, maar zou niet aan zijn goedkeuring onderhevig mogen zijn.

Over de vraag welke rol de toezichthouder AFM en/of DNB zou moeten vervullen bij de benoeming van de accountant zijn de meningen verdeeld. KPMG toont zich voorstander van een meldingsplicht door financiële instellingen van een voorgenomen besluit tot benoeming van de accountant bij DNB en een vetorecht door DNB gegeven de specifieke expertise die vereist is bij de controle van financiële instellingen. Ook Eumedion kan zich voorstellen

dat er, naast de raad van commissarissen en de aandeelhoudersvergadering, bij de benoeming ook een rol toekomt aan DNB. Deze zou dan een soort van proces- en geschiktheidstoets kunnen uitvoeren. De meeste andere respondenten lijken huiverig te staan tegenover een rol van de toezichthouders bij de benoeming van de accountant, vooral omdat hiermee de onafhankelijkheid van de AFM als toezichthouder op de accountantsorganisaties onder druk zou komen te staan. Voor zover respondenten een meldplicht of veto aanvaardbaar achten, is overigens niet voor iedereen duidelijk wat hiermee concreet wordt beoogd.

Thema 2: Informatievoorziening

Vergroten transparantie over kwaliteit

Het transparantieverlag dat de accountantsorganisaties jaarlijks op grond van de huidige auditrichtlijn moeten publiceren is een belangrijk instrument om inzicht te verkrijgen in de kwaliteit van de dienstverlening van de accountantsorganisatie. Deze bepalingen worden overgenomen in de ontwerpverordening van de Europese Commissie. Daaraan worden twee elementen toegevoegd, die met name betrekking hebben op de onafhankelijkheid: een beschrijving van het beleid van rotatie van de *key audit partners* en een *corporate governance* verklaring indien de accountantsorganisatie meer dan een derde van de omzet behaalt uit wettelijke controles bij OOB-cliënten. Daarnaast kan ook de toezichthouder inzicht bieden in de kwaliteit van accountantsorganisaties. Zo is in de voorstellen van de Europese Commissie opgenomen dat de toezichthouder de bevindingen en conclusies van individuele inspecties actief openbaar moet maken.

Onder de respondenten leeft breed de opvatting dat transparantie over de kwaliteit van de dienstverlening door een accountantsorganisatie bijdraagt aan de keuze voor een bepaalde accountantsorganisatie. Verder wordt opgemerkt dat ook andere criteria zoals de kosten en wijze van de dienstverlening een grote rol spelen bij de keuze voor een accountantsorganisatie. Daarnaast wordt opgemerkt dat het nog niet eenvoudig is om de kwaliteit van de accountantsorganisatie inzichtelijk te maken.

In veel reacties wordt het transparantieverlag genoemd als middel om de kwaliteit inzichtelijk te maken. Zowel de grote accountantsorganisaties en Eumedion geven aan dat de kwaliteit van de transparantieverlagen de afgelopen jaren sterk verbeterd is. Als gevolg van de door de NBA

geconsulteerde ontwerpcode accountantsorganisaties zijn er verdere verbeteringen te verwachten. In de code wordt geregeld dat interne en externe onderzoeken over de kwaliteit van de accountantsorganisatie, geconstateerde overtredingen van de onafhankelijkheidsregels, klachten van externen en de daarop getroffen maatregelen en voorzieningen zullen worden opgenomen in het transparantieverlag. De AFM is voorstander van meer transparantie door de accountantsorganisaties en is dus ook voor de uitbreiding van het transparantieverlag.

Er zijn ook meer sceptische opmerkingen over de bruikbaarheid van het transparantieverlag om de kwaliteit te beoordelen. Onder meer de VEB, Nyenrode en Erasmus Universiteit Rotterdam geven aan dat de transparantieverlagen meer specifiek en concreet zouden moeten zijn. Deze zouden minder succesverhalen en meer informatie over de daadwerkelijke *follow up* van geconstateerde gebreken moeten bevatten. Volgens enkele accountants zou de vergelijkbaarheid van de transparantieverlagen erg lastig zijn, omdat ze nu vormvrij worden opgesteld door de accountantsorganisatie. Een uniforme opzet zou daarom voorgeschreven moeten worden. Enkele accountants zijn van mening dat de waarde van het transparantierapport beperkt is, omdat dit is opgesteld door de accountantsorganisatie zelf. Om de onafhankelijkheid te bevorderen stellen enkele accountants dat het transparantierapport door de toezichthouder zou moeten worden gecertificeerd.

Naast opmerkingen over het transparantieverlag hebben respondenten de volgende suggesties gedaan om de transparantie te verbeteren:

- laat stakeholders jaarlijks aangeven wat zij van de kwaliteit van de desbetreffende accountantsorganisatie vinden;
- stel een onafhankelijke Raad van Toezicht in bij de accountantsorganisatie die het bestuur kritisch bevraagt;
- de *management letter*, het SAS 70 rapport en het verslag van belangenconflicten van de accountantsorganisatie zelf zouden moeten worden gedeeld met controlecliënten. Controlecliënten zouden tevens toegang moeten hebben tot de *internal audit* afdeling van de accountantsorganisatie;
- maak zichtbaar hoe de controle tot stand is gekomen door een overzicht van het controledossier openbaar te maken;
- creëer naar Brits voorbeeld een dialoog tussen de aandeelhouders en de controlerende accountant.

Alle respondenten zijn van mening dat kantoor specifieke onderzoeksrapporten van de toezichthouder gedeeld moeten worden met de (auditcommissie van) de raad van commissarissen van de desbetreffende controlecliënt. Een grote meerderheid van de respondenten vindt dat de kantoor specifieke rapporten van de AFM openbaar moeten worden gemaakt, evenals in Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. Volgens een aantal accountantsorganisaties moet voorafgaand aan de openbaarmaking wel hoor en wederhoor met de desbetreffende accountantsorganisatie plaatsvinden en ondernemingen zijn van mening dat de onderzoeksrapporten niet herleidbaar mogen zijn tot de controlecliënten.

De AFM plaatst zelf de kanttekening, dat publicatie kan leiden tot verdergaande juridisering van het controleproces en meer discussie over de verwoording en gebruikte voorbeelden in het onderzoeksrapport. Naar de mening van onder meer de SRA en het Limperg-overleg voegt openbaarmaking van de onderzoeksrapporten weinig toe aan de transparantie, maar voedt dit eerder juridische procedures tussen de AFM en de accountantsorganisaties.

Ten aanzien van de transparantie van de niet-OOB-kantoren zijn de meningen verdeeld. De grote accountantsorganisaties zijn van mening dat de niet-OOB-kantoren aan dezelfde transparantieregels moeten voldoen als de OOB-kantoren. Een vijftal middelgrote kantoren stelt dat de niet-OOB-kantoren vrijwillig een transparantierapport kunnen opstellen. Erasmus Universiteit stelt voor om ook de kantoor specifieke onderzoeksrapporten van de SRA en NBA openbaar te maken. Ook in andere reacties wordt gesteld dat interne en externe onderzoeksrapporten moeten worden gepubliceerd op de website van het desbetreffende kantoor. Enkele respondenten, waaronder de SRA, zijn van mening dat de huidige transparantieregelgeving geen wijziging behoeft.

Vergroten transparantie over onafhankelijkheid

In de ontwerpverordening van de Europese Commissie is, evenals in de bestaande auditrichtlijn, opgenomen dat het transparantieverslag van de accountantsorganisaties een verklaring betreffende de praktijken op het gebied van de onafhankelijkheid moet bevatten. Ook wordt in de ontwerpverordening van de Europese Commissie voorgeschreven dat accountantsorganisaties incidenten die ernstige gevolgen hebben of kunnen hebben voor de integriteit van de wettelijke controlewerkzaamheden moeten melden bij de toezichthouder.

Alle respondenten zijn van mening dat accountantsorganisaties transparant moet zijn over hun onafhankelijkheid. Er is echter wel verschil van opvatting tussen de respondenten of dit dan ook verbeterd moet worden en op welke wijze dat dient te geschieden. Op de vraag hoe de transparantie over de onafhankelijkheid kan worden verbeterd antwoorden accountants(organisaties) en Eumedion dat dit onderdeel moet worden opgenomen in het transparantieverlag. Enkele grote accountantsorganisaties geven aan dat zij hun beleid en de genomen maatregelen om de onafhankelijkheid te waarborgen nu al opnemen in het transparantieverlag. Ondernemingen zijn echter van mening dat terughoudendheid is geboden met het publiceren van gegevens omtrent de onafhankelijkheid in het onafhankelijkheidsverslag, omdat deze gegevens mogelijk te herleiden zijn naar de controlecliënt. Mogelijk komen hierdoor bedrijfsvertrouwelijke gegevens op straat te liggen en leidt dit tot een negatieve uitstraling naar de jaarrekening van de desbetreffende controlecliënt. Het Limperg-overleg is van mening dat publicatie van gegevens over de onafhankelijkheid op gespannen voet staat met het beginsel dat niemand gehouden is belastende verklaringen over zichzelf te verstrekken. Enkele accountants geven aan dat niet de accountantsorganisatie, maar de AFM gegevens over de onafhankelijkheid van accountantsorganisaties moet publiceren. In enkele reacties wordt de suggestie gedaan om melding te maken van grote relaties, belangenconflicten en getroffen maatregelen op de website, aan de auditcommissie of de AFM. De VEB geeft aan dat zij transparantie wil krijgen over de winstgevendheid van bepaalde diensten die de accountantsorganisatie aan de controlecliënt verleent.

Veruit de meeste respondenten zijn van mening dat er ten aanzien van de transparantie over de onafhankelijkheid geen verschil zou moeten zijn in de regelgeving voor OOB-kantoren en niet-OOB-kantoren. Enkele accountants zijn van mening dat een lichter regime voor de niet-OOB-kantoren passend is, omdat de maatschappelijke impact van deze controles kleiner is.

Informatiebehoefte van de gebruiker

De Europese Commissie heeft in de ontwerpverordening bepalingen opgenomen over de inhoud van de controleverklaring. Dit betreft onder meer voorschriften over de wijze waarop de controle is uitgevoerd en de intensiteit van de controle. Maar ook zaken als risico's met betrekking tot afwijkingen van materieel belang, essentiële schattingen en meetonzekerheden, continuïteit

van de onderneming, interne beheersing en een verklaring omtrent de consistentie van het oordeel over de controle met het verslag aan de auditcommissie dienen in de controleverklaring te worden opgenomen. Naast de elementen die de controleverklaring moet bevatten voorziet de ontwerpverordening in een regeling voor een aanvullende verklaring voor de auditcommissie. In deze verklaring moet de accountant meer gedetailleerde informatie verschaffen over de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

De AFM is een voorstander van meer informatieverstrekking (in de controleverklaring) over bijvoorbeeld het controleproces en de onafhankelijkheid van de accountant(sorganisatie) aan de gebruikers van jaarrekeningen. Voor de precieze reikwijdte van de informatie zou moeten worden aangesloten bij de informatiebehoefte van de gebruiker. De AFM is eveneens voorstander van adequate informatieverstrekking aan de auditcommissie.

Met uitzondering van de VEB en Eumedion geven alle overige respondenten aan dat de accountant in principe geen inhoudelijke informatie mag verstrekken over de controlecliënt. Eumedion ziet het verschaffen van informatie wel primair als de taak van het bestuur of de raad van commissarissen van de onderneming. Maar als zij de vereiste informatie niet verschaffen, dan zou de accountant dit moeten verstrekken in de toelichtende paragrafen bij de controleverklaring. De VEB is van mening dat de geheimhouding van de accountant uitsluitend geldt voor bedrijfsgeheimen en concurrentiegevoelige informatie. Voor de overige informatie prevaleert volgens de VEB het maatschappelijk belang van de openbaarmaking boven het belang van de controlecliënt.

Over het vergroten van de kwaliteit van de huidige controleverklaring lopen de meningen sterk uiteen. KPMG en Eumedion wijzen erop dat de waarde van de huidige verklaring juist erg groot is wanneer deze niet geheel goedkeurend is. Vanwege de reactie van investeerders heeft dit een sterk disciplinerend effect op de controlecliënt. Het komt echter niet vaak voor dat een controleverklaring niet geheel goedkeurend is. Verbeteringen moeten daarom voornamelijk gezocht worden in de informatieve waarde van de goedkeurende verklaring.

Met nadruk wordt door respondenten uit diverse geledingen opgemerkt dat in ieder geval moet worden vermeden dat accountants in de controleverklaring en de toelichtende paragrafen gebruik maken van standaardformuleringen (*boilerplate* teksten). Deze zijn doorgaans nietszeggend en maken de

controleverklaring ontoegankelijk. Men zou daarvoor beter kunnen verwijzen naar een website of iets dergelijks.

Informatie over het controleproces

Met betrekking tot de informatie over de controlewerkzaamheden merken de VEB en Eumedion en de grote accountantsorganisaties op dat accountants meer informatie zouden moeten verstrekken over de verrichtte controle. Enkele accountants zijn echter van mening dat aanvullende informatie eerder leidt tot meer verwarring en onduidelijkheid, dan dat het een toegevoegde waarde heeft.

Ondernemingen zijn juist van mening dat de accountant geen aanvullende informatie over de controle hoeft te verstrekken. Overigens ziet de VEUO wel ruimte om meer inzicht te geven in de materialiteit van mogelijke afwijkingen, reikwijdte en intensiteit van de controle. Nyenrode en Erasmus Universiteit pleiten ervoor dat de accountant meer informatie verschaft over de significante risico's en continuïteit. De VEB wenst dat er een dialoog ontstaat tussen de accountant en de aandeelhouders op de aandeelhoudersvergadering. De accountant zou daar een uitgebreide toelichting kunnen geven over de wijze waarop hij de controle heeft verricht. De SRA is van mening dat het verschaffen van aanvullende informatie over de jaarrekening principieel een taak is van de desbetreffende onderneming. De accountants moeten de verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen niet doorkruisen door zelf de benodigde informatie te verstrekken. Wanneer dit wel zou moeten, dan is er volgens de SRA een wettelijke grondslag nodig, omdat het verstrekken van informatie gevoelig ligt bij de controlecliënt.

Publicatie van een eigen rapportage van de accountant over zijn controle in de vorm van een *Auditor Discussions & Analysis* bij de jaarrekening stuit op weerstand van ondernemingen, de grote en middelgrote accountantsorganisaties en de SRA. Volgens hen is het de taak van de onderneming om informatie te verschaffen over de jaarrekening. Wel is het volgens de SRA mogelijk dat de raad van commissarissen een *Auditor Discussions & Analysis* publiceert, al dan niet voorzien van een eigen commentaar. Ook Eumedion acht het publiceren van een *Auditor Discussions & Analysis* niet noodzakelijk wanneer de accountant meer aanvullende informatie verstrekt door gebruik te maken van de toelichtende paragrafen. De VEB acht het publiceren van een *Auditor Discussions & Analysis* wel wenselijk.

Een frequenter gebruik van toelichtende paragrafen

Het voorstel van Commissie de Wit² om frequenter gebruik te maken van toelichtende paragrafen door de accountant heeft niet de onverdeelde steun van de respondenten. Eumedion en de VEB, alsmede Nyenrode en Erasmus Universiteit zijn hiervan voorstander. Ondernemingen reageren hierop ronduit negatief. De accountants(organisaties) zijn verdeeld over het frequenter gebruik van toelichtende paragrafen. Een aantal grote accountantsorganisaties en individuele accountants vinden het wenselijk dat de accountant in de toelichting bij de controleverklaring meer informatie verstrekt over de waarderingsgrondslagen, schattingen en andere zaken die de bijzondere aandacht hebben gekregen tijdens de controle. KPMG, de SRA en het Limperg-overleg vinden het frequenter gebruik van de toelichtende paragraaf onwenselijk.

Rapportering over bevindingen van de accountant aan de raad van commissarissen en de doorvertaling naar het verslag van de raad van commissarissen

Het voorstel in het consultatiedocument om de accountant meer uitvoerig te laten rapporteren aan de raad van commissarissen en dat deze de informatie al dan niet voorzien van eigen commentaar publiceert heeft brede steun onder de accountants(organisaties). Alleen het Limperg-overleg merkt op dat de raad van commissarissen niet verplicht zou moeten zijn om alle bevindingen van de accountant openbaar te moeten maken. Zij zien de *management letter* als communicatiemiddel tussen de accountant en de controlecliënt. De controleverklaring is volgens hen bedoeld voor de communicatie met het maatschappelijk verkeer.

De vraag of de accountant zou moeten rapporteren over het verslag van de raad van commissarissen wordt vooral door ondernemingen negatief beantwoord. De VEUO en VNO/NCW zijn van mening dat de accountant niet moet rapporteren over het verslag van de raad van commissarissen. Eumedion en de VEB zijn hier juist wel een voorstander van. De accountants en accountantsorganisaties zijn hierover verdeeld. De grote en middelgrote accountantsorganisaties zijn van mening dat de accountant kan rapporteren over het verslag van de raad van commissarissen. Maar dan zou wel aan enkele randvoorwaarden moeten worden voldaan, zoals een wettelijke grondslag in het Burgerlijk Wetboek en inhoudsvereisten waaraan het verslag wordt beoordeeld.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 31 980, nr. 4, p. 24, Aanbeveling 27: Verbetering taak van accountants

Ten aanzien van de vraag of de accountant in de *management letter* verplicht aandacht moet besteden aan de risicobeheersing, financiering, continuïteit, schattingen en waarderingsgrondslagen die de onderneming hanteert in de jaarrekening en het jaarverslag wordt door accountantsorganisaties opgemerkt dat deze zaken nu al onderdeel zijn van de *management letter*. Zij hebben hiertegen dan ook geen bezwaar, evenals Eumedion en de VEB. Een accountant merkt op dat het nu niet zinvol is om deze verplichting te introduceren, omdat het opstellen van een *management letter* niet verplicht is. Van ondernemingen zijn de reacties wisselend. Enkele ondernemingen stellen dat het bedrijf zelf beter in staat is om een inschatting over de risico's te maken. Volgens VNO/NCW is het al vanzelfsprekend dat de accountant hierover rapporteert aan de raad van bestuur.

Verbetering informatie in het directieverslag en controle daarop door de accountant

Op de vraag naar welke elementen van het jaarverslag de controle van de accountant zou moeten worden uitgebreid, wordt door ondernemingen terughoudend gereageerd. Zij geven aan dat de accountant over de niet-financiële informatie zoals toekomstscenario's en de risico's van de onderneming geen *assurance* kan verstrekken. Eumedion en de VEB zijn van mening dat de gebruikers juist behoefte hebben aan betrouwbare niet-financiële informatie. Volgens hen moet de accountant ook controleren of het jaarverslag evenals de jaarrekening een betrouwbaar beeld geeft. De VEB geeft daarbij aan dat de huidige wettelijke plicht in artikel 2:293 van het Burgerlijk Wetboek er al toe leidt dat de accountant het hele jaarverslag moet toetsen. Volgens de VEB past hierbij geen terughoudende houding van de accountant.

De grote accountantsorganisaties stemmen in grote lijnen in met een uitbreiding van de controle naar het jaarverslag. Deloitte en het netwerk van MKB-accountantsorganisaties SRA vinden dat dit alleen gedaan kan worden op verzoek van de controlecliënt. KPMG en Nyenrode Business Universiteit zijn van mening dat dit meegenomen moet worden in internationale ontwikkelingen omtrent *integrated audit* en het *Corporate Reporting Framework*. De SRA en het Limperg-overleg willen niet dat de controleplicht wordt uitgebreid, omdat de juiste kengetallen niet of nauwelijks bestaan. Bovendien moet volgens het Limperg-overleg voorkomen worden dat de accountant een oordeel gaat geven over de kwaliteit van de raad van bestuur.

Thema 3: Europese harmonisatie en toezicht

In de voorstellen van de Europese Commissie wordt verdergaande harmonisatie van de accountancyregelgeving voorgesteld. Zo wordt in de ontwerpverordening geregeld dat de samenwerking tussen de nationale toezichthouders wordt belegd bij ESMA. ESMA neemt daartoe de taken van de European Group of Auditor's Oversight Bodies (EAOB) over. Daarnaast wordt voorgesteld dat ESMA richtsnoeren vaststelt met betrekking tot verschillende kwesties, waaronder de vorm en inhoud van de controleverklaring, de aanvullende verklaring aan de auditcommissie en de kwaliteitsbeoordelingen.

Vrijwel alle respondenten zijn voor een verdergaande harmonisatie van het toezicht op accountants binnen de Europese Unie. Met name de grote accountantsorganisaties die deel uitmaken van een internationaal netwerk, zien de voordelen van een pan-Europese aanpak. Ook ondernemingen hebben behoefte aan een verdergaande harmonisatie van de regelgeving, zodat er een meer gelijk speelveld ontstaat binnen de Europese Unie.

De meningen zijn verdeeld over de wijze waarop de harmonisatie moet worden vormgegeven en welke bevoegdheden de Europese toezichthouder zou moeten krijgen. In de consultatiereacties worden de volgende suggesties gedaan:

- het bevorderen van consistentie en coördinatie tussen de nationale toezichthouders;
- toezicht houden op nationale toezichthouders;
- geschillenbeslechting tussen nationale toezichthouders;
- afstemming met toezichthouders uit derdelanden, zoals de PCAOB;
- in plaats van de nationale toezichthouders toezicht houden op de internationale netwerken van accountantsorganisaties;
- normen stellen inzake de kwaliteit en onafhankelijkheid van de accountants;
- het verlenen van vergunningen aan accountantsorganisaties;
- geen toezichthoudende of normerende bevoegdheden voor de EU-toezichthouder.

Tot slot wordt er in verschillende reacties voor gewaarschuwd dat EU-toezicht niet moet leiden tot een extra toezichtlaag naast het bestaande toezicht van de AFM.